

Διάλεξη 4^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Η καθ' ύλη αρμοδιότητα των dicasteria (συνέχεια από 3^η διάλεξη)
2. Οργάνωση των dicasteria

Σκοποί ενότητας

1. Η εξοικείωση με τους οργανισμούς της ρωμαϊκής κουρία
2. Η εξήγηση ορισμένων εννοιών της ρωμαϊκής κουρία
3. Η εξοικείωση με την οργάνωση των οργανισμών της ρωμαϊκής κουρία

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Η καθ' ύλη αρμοδιότητα των dicasteria

9^ο, 10^ο και 11^ο ποντιφικό συμβούλιο

- Ποντιφικό συμβούλιο για το διάλογο μεταξύ θρησκειών
  - προωθεί και ρυθμίζει τις σχέσεις με τα θρησκέυματα και με τα μέλη τους, καθώς και με εκείνους που με οποιοδήποτε τρόπο έχουν μια θρησκευτική συνείδηση.
- Ποντιφικό συμβούλιο για τον πολιτισμό
  - προωθεί τις σχέσεις μεταξύ της Αγίας Έδρας και του πολιτιστικού κόσμου.
  - με το διάταγμα εξ' ιδίας πρωτοβουλίας του Παύλου Ιωάννη του 2ου στις 25/3/1993, το οποίο κατέργησε το ποντιφικό συμβούλιο για το διάλογο με τους μη πιστεύοντες, του ανατέθηκαν και οι αρμοδιότητες αυτού: ποιμαντική μέριμνα της καθ' όλου εκκλησίας προς εκείνους που δεν πιστεύουν στο θεό ή δεν ανήκουν σε καμιά θρησκεία.
- Ποντιφικό συμβούλιο για τα ΜΜΕ
  - είναι αρμόδιο για τα ζητήματα που αφορούν τα ΜΜΕ σε σχέση με την ποιμαντική ιεραποστολή της εκκλησίας.

Αποστολική camera

Αρμόδια κυρίως για τη διαχείριση της περιουσίας της αποστολικής έδρας κατά τη διάρκεια της χηρείας της, οφειλόμενης είτε σε θάνατο είτε σε παραίτησή του Πάπα.

Διαχείριση της περιουσίας της αποστολικής έδρας

Αυτός ο οργανισμός είναι αρμόδιος για τη διαχείριση της περιουσίας της Αγίας Έδρας, η οποία προορίζεται για την εξασφάλιση των κονδυλίων που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση των σκοπών για τη ρωμαϊκή κουρία. Το τακτικό τμήμα της εξετάζει την νομικοοικονομική κατάσταση του προσωπικού της Αγίας Έδρας.

Υπαρχία των οικονομικών υποθέσεων της Αγίας Έδρας

Αρμόδια για την εποπτεία και τον έλεγχο των οικονομικών διαχειρίσεων που εξαρτώνται από την Αγία Έδρα ή των οποίων αυτή προΐσταται.

- Ενεργεί οικονομικούς ελέγχους στις παραπάνω διαχειρίσεις.
- Συντάσσει τον προϋπολογισμό και τον απολογισμό της Αγίας Έδρας και τους υποβάλλει προς έγκριση στον Πάπα.
- Εκπροσωπεί την Αγία Έδρα στην υποβολή μηνύσεων ή στην άσκηση αγωγών σε σχέση με ζημίες που προκλήθηκαν στην περιουσία της Αγίας Έδρας.

Υπαρχία του ποντιφικού οίκου

- Βοηθάει τον Πάπα στο αποστολικό μέγαρο και κατά τα ταξίδια του στη Ρώμη ή στην Ιταλία.
- Επιβλέπει την εσωτερική τάξη του ποντιφικού οίκου.
- Μεριμνά για την διοργάνωση και τη διεξαγωγή των ποντιφικών τελετών εκτός του στενά λατρευτικού μέρους.
- Διευθετεί τις δημόσιες και ιδιωτικές ακροάσεις ενώπιον του Πάπα.
- Διευθύνει ως προς την πειθαρχία και την υπηρεσία τους κληρικούς και τους λαϊκούς που αποτελούν το ποντιφικό παρεκκλήσιο και την ποντιφική έδρα.

Υπηρεσία για τις λατρευτικές τελετές του ανώτατου ποντιφικά

Αρμόδια για την προετοιμασία και τη διεύθυνση των ιερών τελετών που τελούνται από τον Πάπα ή στο όνομα του.

Ποντιφικές επιτροπές

1. Ποντιφική επιτροπή για τη λατινική Αμερική
  - Αρμόδια για τις συμβουλευτική και οικονομική συμπαράσταση των επιμέρους εκκλησιών στην λατινική Αμερική και για τη μελέτη των ζητημάτων που τις αφορούν.
2. Ποντιφική επιτροπή για τη διατήρηση της καλλιτεχνικής και ιστορικής κληρονομιάς
  - Προϊσταται στην προστασία της καλλιτεχνικής και ιστορικής κληρονομιάς της καθ' όλου εκκλησίας και παρέχει βοήθεια στις επιμέρους εκκλησίες και στους επισκοπικούς οργανισμούς.
  - Επιδίδεται επίσης στη διαρκή ευαισθητοποίηση των πιστών σε σχέση με την εν λόγω προστασία.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Οργάνωση των dicasteria

Όργανα των dicasteria

Τα dicasteria, εκτός αν έχουν άλλη οργάνωση λόγω της ειδικής φύσης ή νόμου, αποτελούνται από τα εξής όργανα:

1. τον επικεφαλής
  2. τη συνέλευση των μελών
  3. των ιεράρχη προϊστάμενο
  4. το κογκρέσο
  5. τους συμβούλους και τη συμβουλευτική
  6. τους άμεσους συνεργάτες των ιεραρχών προϊστάμενων
  7. τους υπαλλήλους και το λοιπό προσωπικό
- Άλλη οργάνωση έχουν το δικαστήρια και το ποντιφικό συμβούλιο για τον πολιτισμό.

Προσωπικό των dicasteria

- Το προσωπικό διακρίνεται σε:
  1. Ανώτερους λειτουργούς
  2. Συμβούλους
  3. Λοιπό προσωπικό
- Ανώτεροι λειτουργοί είναι:
  1. Ο επικεφαλής
  2. Τα μέλη της συνέλευσης
  3. Ο ιεράρχης προϊστάμενος
  4. Οι υπογραμματείς του οργανισμού
- Το προσωπικό των οργανισμών πρέπει να επιλέγεται από διάφορες περιφέρειες του κόσμου σύμφωνα με την αρχή της παγκοσμιότητας.

Ο επικεφαλής

- Μπορεί να είναι είτε καρδινάλιος με τον τίτλο του υπάρχου ή του προέδρου είτε αρχιεπίσκοπος με τον τίτλο του προέδρου. Διορίζεται από τον Πάπα για μία πενταετία που μπορεί να ανανεωθεί.
- Όταν συμπληρώσει το 75 έτος της ηλικίας του , αν είναι καρδινάλιος, παρακαλείται (δηλαδή υποχρεούται) να υποβάλλει την παραίτηση του από το αξίωμα του επικεφαλής στον Πάπα, ο οποίος θα αποδεχθεί την παραίτησή του ή θα αναβάλλει την αποδοχή του. Αν είναι αρχιεπίσκοπος παύεται αυτοδικαίως από το αξίωμα του επικεφαλής. Σε περίπτωση θανάτου του Πάπα παύεται αυτοδικαίως από το αξίωμά του οποιοσδήποτε επικεφαλής. Εξαιρούνται οι επικεφαλής της αποστολικής *penitenzieria* (εξομολογητηρίου), του δικαστηρίου της ρωμαϊκής *rota* και της αποστολικής *camera* (αυτή η εξαίρεση αφορά την περίπτωση χηρείας αποστολικής έδρας).
- Ο επικεφαλής διοικεί , διευθύνει και εκπροσωπεί τον οργανισμό του οποίου προϊίσταται. Προεδρεύει της συνέλευσης των μελών του και του κογκρέσου . Προσομοιάζει με υπουργό ενός κράτους.

Η συνέλευση των μελών

- Τα μέλη της συνέλευσης είναι καρδινάλιοι και επίσκοποι, κυρίως επαρχιούχοι. Μπορούν επίσης να συγκαταλεχτούν μεταξύ των μελών του και άλλοι ανάλογα με τη φύση του οργανισμού.
- Οι υποθέσεις αρμοδιότητας της συνέλευσης του οργανισμού που απαιτούν την άσκηση της εξουσίας διακυβερνήσεως επιφυλάσσονται μόνο στα μέλη που είναι κληρικοί.
- Τα μέλη διορίζονται από τον Πάπα για μια πενταετία που μπορεί να ανανεωθεί. Παύονται αυτοδικαίως από την ιδιότητα του μέλους με τη συμπλήρωση του 80ου έτους, με την χηρεία της αποστολικής έδρας, καθώς και με την παύση τους από το αξίωμα λόγω του οποίου είχαν επιλεγεί ως μέλη.

Η συνέλευση των μελών (2)

- Η συνέλευση λειτουργεί είτε ως ολομέλεια είτε ως τακτική συνέλευση.
- Η ολομέλεια συγκαλείται αν είναι δυνατόν μια φορά το χρόνο, ενώ η τακτική κάθε φορά που κρίνεται αναγκαίο από τον επικεφαλής. Στην ολομέλεια καλούνται εγκαίρως όλα τα μέλη, ενώ στην τακτική μόνο τα μέλη που διαμένουν στη Ρώμη και μπορούν να μετέχουν και τα υπόλοιπα. Η συνέλευση εξετάζει τις σημαντικότερες υποθέσεις υπό την κρίση του επικεφαλής.
- Η ολομέλεια είναι αρμόδια για την εξέταση των παραπάνω υποθέσεων εφόσον έχουν τη φύση γενικής αρχής ή τις παραπέμπει σε αυτήν ο επικεφαλής. Οι αποφάσεις της συνέλευσης λαμβάνονται κατόπιν συζήτησης και ψηφοφορίας μεταξύ των μελών και αποτελούν κατ' ουσία απλές γνωμοδοτήσεις που υποβάλλονται στον Πάπα που αποφασίζει τελικά. Οι εν γένει αρμοδιότητες της συνέλευσης προσομοιάζουν με εκείνες ενός μόνιμου γνωμοδοτικού συμβουλίου, δηλαδή ενός υπουργείου του κράτους, οι οποίες όμως απευθύνονται προς τον αρχηγό και κυβερνήτη του κράτους.

Ο ιεράρχης προϊστάμενος

- A. Στους οργανισμούς είναι ιεράρχες προϊστάμενοι:
1. ο αναπληρωτής του τμήματος για τις γενικές υποθέσεις της γραμματείας του κράτους
  2. ο γραμματέας για τις σχέσεις με τα κράτη, της γραμματείας του κράτους
  3. οι γραμματείς των συλλόγων
  4. ο διοικητής της αποστολικής penitenzieria
  5. ο γραμματέας του ανώτατου δικαστηρίου της αποστολικής segnatura (επισφραγίσεως)

Ο ιεράρχης προϊστάμενος (2)

6. ο προϊστάμενος της ρωμαϊκής rota
7. οι γραμματείς των ποντιφικών συμβουλίων
8. ο υποδιαχειριστής της περιουσίας της αποστολικής έδρας κατά τη διάρκεια της χηρείας της
9. ο γραμματέας της διαχείρισης της περιουσίας της αποστολικής έδρας
10. ο γραμματέας της υπαρχίας για τις οικονομικές υποθέσεις της Αγίας Έδρας
11. ο αντιπρόεδρος της ποντιφικής επιτροπής για τη λατινική Αμερική
12. ο γραμματέας της ποντιφικής επιτροπής για τη διατήρηση της καλλιτεχνικής και ιστορικής κληρονομιάς της εκκλησίας

Ο ιεράρχης προϊστάμενος (3)

- B. Είναι ιεράρχες προϊστάμενοι στους λοιπούς οργανισμούς της ρωμαϊκής κουρία:
1. ο ύπαρχος του ποντιφικού οίκου
  2. ο αρχιτελετάρχης των ποντιφικών λατρευτικών τελετών
- Ο ιεράρχης προϊστάμενος διορίζεται από τον Πάπα για μια 5ετία . Παύεται αυτοδικαίως με τη συμπλήρωση του 75 έτους. Δεν παύεται κατά τη χηρεία της αποστολικής έδρας, αλλά ασκεί μόνο την τακτική διοίκηση του οργανισμού, ενώ χρειάζεται την επικύρωση του νέου Πάπα μέσα σε 3 μήνες από την εκλογή του προκειμένου να παραμείνει στη θέση του.
  - Ο ιεράρχης προϊστάμενος βοηθά τον επικεφαλής στη διεύθυνση του προσωπικού και στην εξέταση των υποθέσεων των οργανισμών. Οι εν γένει αρμοδιότητες του προσομοιάζουν με εκείνες ενός γενικού γραμματέα κρατικού υπουργείου.

Κογκρέσο

- Στη νόμιμη σύνθεση του κογκρέσου, εκτός αν τη διευρύνει ο ειδικός κανονισμός ή ο επικεφαλής του οργανισμού, μετέχουν:
  1. ο επικεφαλής ως πρόεδρος
  2. ο ιεράρχης προϊστάμενος ως αναπληρωτής πρόεδρος
  3. ο αρμόδιος υπογραμματέας
  4. ο αρμόδιος επικεφαλής υπηρεσίας
  5. ο αρμόδιος βοηθός μελέτης
- Το κογκρέσο συνιστά ένα μόνιμο γνωμοδοτικό όργανο που εκφέρει απλή γνώμη προς τον επικεφαλής σε θέματα χειρισμού των υποθέσεων.

Οι σύμβουλοι και η συμβουλευτική

- Οι σύμβουλοι είναι κληρικοί, μοναχοί ή λαϊκοί που διακρίνονται για τη γνώση τους ή τη σύνεση. Διορίζονται από τον Πάπα για 5ετία που μπορεί να ανανεωθεί.
- Σε μεμονωμένες περιπτώσεις ο οργανισμός μπορεί να ζητήσει τη γνώμη ειδικών εμπειρογνώμων μολονότι δε συγκαταλέγεται μεταξύ των συμβούλων.
- Οι σύμβουλοι και οι εξομοιωμένοι με αυτούς μελετούν το θέμα που τους ανατίθεται από τον ιεράρχη προϊστάμενο και διατυπώνουν γραπτώς τη γνώμη τους.
- Ο ιεράρχης προϊστάμενος επίσης συγκαλεί και προεδρεύει της συμβουλευτικής. Σε αυτή μετέχουν όλοι οι σύμβουλοι ή μερικοί από αυτούς.

Άμεσοι συνεργάτες

- Οι άμεσοι συνεργάτες των ιεραρχών προϊσταμένων και οι εξομοιωμένοι με αυτούς είναι:

A. άμεσοι συνεργάτες:

1. ο πάρεδρος του τμήματος για τις γενικές υποθέσεις της γραμματείας του κράτους
2. οι υπογραμματείς των δικαστηρίων

B. εξομοιωμένοι με τους άμεσους συνεργάτες είναι

1. ο εισαγγελέας του συλλόγου για τη διδασκαλία της πίστεως
2. ο ιεράρχης θεολόγος του συλλόγου για τις ανακηρύξεις των αγίων
3. οι εισηγητές του συλλόγου για τις ανακηρύξεις των αγίων
4. Ο αναπληρωτής εισαγγελέας της αποστολικής επισφραγίσεως *segnatura*

Άμεσοι συνεργάτες (2)

5. ο αναπληρωτής υπερασπιστής του δεσμού του γάμου και της χειροτονίας του ανώτατου δικαστηρίου της αποστολικής *segnatura*
  6. ο εισαγγελέας του δικαστηρίου της ρωμαϊκής *rota*
  7. οι υπερασπιστές του δεσμού του γάμου και της χειροτονίας του δικαστηρίου της ρωμαϊκής *rota*
  8. οι προϊστάμενοι του τακτικού και έκτατου τμήματος της διαχείρισης της περιουσίας της αποστολικής έδρας
  9. ο προϊστάμενος του συλλόγου για τον ευαγγελισμό των λαών
  10. ο γενικός λογιστής της υπαρχίας των οικονομικών υποθέσεων της Αγίας Έδρας
  11. ο υποδιοικητής της υπαρχίας του ποντιφικού οίκου
  12. ο διευθυντής της αίθουσας τύπου της Αγίας Έδρας
- Οι άμεσοι συνεργάτες των ιεραρχών προϊσταμένων και οι εξομοιωμένοι με αυτούς βοηθούν τον ιεράρχη προϊστάμενο στη διεύθυνση του προσωπικού και στην εξέταση των υποθέσεων του οργανισμού.

Διαδικασία που τηρείται στη ρωμαϊκή κουρία

Στα πλαίσια της καθ' ύλη αρμοδιότητας του, κάθε οργανισμός εξετάζει τις υποθέσεις οι οποίες:

1. επιφυλάσσονται από τη φύση τους ή από το κανονικό δίκαιο στην Αγία Έδρα
2. υπερβαίνουν τα όρια της αρμοδιότητας του επαρχιούχου επισκόπου ή των επισκοπικών οργανισμών
3. ανατίθενται σε αυτόν από τον Πάπα
4. υποβάλλονται από τους πιστούς απευθείας στην Αγία Έδρα

Συναρμόδια dicasteria

- Τα συναρμόδια dicasteria εξετάζουν από κοινού, μέσω συσκέψεων, τις υποθέσεις που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους.
- Οι οργανισμοί πρέπει να ενημερώνουν σχετικά τον Πάπα πριν αρχίσουν την εξέταση έκτακτων υποθέσεων που αντιμετωπίζονται για πρώτη φορά . Εν γένει ισχύει ο ακόλουθος κανόνας. Δεν πρέπει να γίνεται τίποτα σοβαρό και έκτακτο εκτός αν έχει αναφερθεί προηγουμένως από τους επικεφαλής στον Πάπα.
- Οι υποθέσεις εξετάζονται σύμφωνα με το γενικό δίκαιο και το ειδικό δίκαιο της ρωμαϊκής κυρία, με ποιμαντικές μεθόδους και κριτήρια και με σκοπούς τη δικαιοσύνη, το συμφέρον της εκκλησίας και της σωτηρίας των ψυχών.
- Οι συγκρούσεις αρμοδιότητας επιλύονται από το ανώτατο δικαστήριο της αποστολικής επισφραγίσεως, εκτός αν ο Πάπας ορίσει αλλιώς σε μια συγκεκριμένη περίπτωση.

Βιβλιογραφία

---

1. Αποστολική διάταξη [pastor bonus](#)

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

